

Fødevarestyrelsen
13. oktober 2005

Handlingsplan mod fugleinfluenza

Fugleinfluenza er en alvorlig sygdom hos fugle. Derfor vil udbrud af fugleinfluenza i Danmark føre til omfattende restriktioner imod dansk eksport af levende fjerkræ, fjerkrækød og andre fjerkræprodukter for at undgå, at sygdommen spredes til fjerkræ i andre lande. Der er fælles EU regler for bekæmpelse af fugleinfluenza. Det betyder, at de danske veterinærmyndigheder er forpligtet til at gribe ind med bekæmpelse i tilfælde af udbrud og er som udgangspunkt ansvarlige for de finansielle konsekvenser ved sygdomsbekæmpelsen blandt fjerkræ.

Fugleinfluenza kan i sjældne tilfælde smitte direkte fra syge fugle i smittede besætninger til mennesker. Det værste scenarie for influenza hos mennesker er, hvis der udvikles en ny type human influenza (såkaldt pandemisk influenza). Det kan teoretisk ske, hvis influenza virus fra mennesker blandes med fugleinfluenza virus i et menneske eller pattedyr, der på samme tid er smittet med begge vira eller hvis fugleinfluenza bliver i stand til at spredes fra menneske til menneske. Fugleinfluenza har bidt sig fast i fjerkræholdet i Sydøstasien. Da både human influenza og fugleinfluenza virus nu er udbredt i den del af verden vil det også være dér, hvor sandsynligheden for udviklingen af et pandemisk influenza virus er størst. Det er imidlertid vanskeligt at vurdere hvor stor risikoen for en ny pandemisk influenza risiko er. Det man kan sige er, at det er sket 3 gange i det sidste århundrede. Den spanske syge er det mest kendte eksempel.

Den særlige type fugleinfluenza H5N1, som har givet anledning til udbrud i Sydøstasien, trænger nu frem mod Europa via Kazakhstan og provinserne omkring Uralbjergene i Rusland. Den seneste melding er at der er udbrud af AI i Tyrkiet tæt på Ægæerhavet. Det kan således ikke afvises, at sygdommen vil sprede sig til de vilde fugle i Europa i de kommende måneder/år. Endelig udgør illegal indsmugling af fjerkræ og fjerkræprodukter fra områder, hvor der er udbrud af AI en alvorlig risiko for indslæben af sygdommen til Danmark.

Danmark har aldrig haft sygdomsudbrud af fugleinfluenza i fjerkræholdet. I ét tilfælde i 2003 blev imidlertid fundet fugleinfluenza virus i et opdræt af vildænder i Danmark uden at fuglene af den

grund var syge. Vildænderne blev derfor aflivet. Ved ikke at tolerere, at fugleinfluenza bider sig fast i fjerkræhold eller fuglehold opnås den bedste sikring imod, at der kan udvikles et pandemisk influenza virus som er farligt for mange mennesker. Under danske forhold er udbrud af fugleinfluenza i fjerkræhold derfor primært en risiko for det personale som skal håndtere det syge fjerkræ i forbindelse med f.eks. aflivning og de personer som har passet det syge fjerkræ.

Der foreligger en beredskabsplan for bekæmpelse af fugleinfluenza i fjerkræhold som løbende opdateres. Heri er der også retningslinier for beskyttelse af de personer som er involveret i sygdomsbekæmpelsen.

Handlingsplan

Situationen nu

Der findes mange forskellige typer af fugleinfluenza. Hidtil har beredskabsplanen udelukkende omfattet såkaldt højpatogen fugleinfluenza (HPAI), dvs. fugleinfluenza virus som er i stand til at forårsage **sygdom** i fjerkræ. Andre fugleinfluenza virus er lavpatogene, dvs. selvom de smitter fjerkræ, så bliver fuglene ikke nødvendigvis syge, men de er raske smittebærere der kan udskille virus. Der har aldrig været udbrud af HPAI, men fugleinfluenza virus af den lavpatogene type er og har formentlig altid været udbredt i vilde svømmeænder i Danmark.

Nogle særlige fugleinfluenza virus - lavpatogen aviær influenza virus (LPAI) type H5 og H7 - er kendt for at kunne mutere til den højpatogene type, hvis de spredes blandt fjerkræ, specielt høns. Som omtalt ovenfor, så blev der i efteråret 2003 fundet LPAI virus type H5 i en vildandebesætning på Salling. Denne besætning blev aflivet og der blev foretaget grundig rengøring og desinfektion af ejendommen. EU Kommissionen har fremlagt et forslag til et nyt direktiv om fugleinfluenza, hvor også den lavpatogene type skal bekæmpes i fjerkræholdet. Det nye direktiv ventes dog tidligst at kunne træde i kraft om et år. Det forhindrer imidlertid ikke, at Danmark allerede nu gennemfører en bekæmpelse også af LPAI virus.

Fødevarestyrelsen har en beredskabsplan for bekæmpelsen af fugleinfluenza i fjerkræbesætninger. Hvis der konstateres et sygdomsudbrud, træder beredskabsplanen i kraft. Fugle i de smittede

besætninger aflives, og der oprettes en zone omkring udbruddet, hvor al transport af fjerkræ og fjerkræprodukter bliver forbudt. Dermed kan fjerkræ fra området ikke slagtes og æg kan ikke hentes på ejendommene. Beredskabsplanen indeholder en række andre forholdsregler til støtte for bekæmpelsen af udbruddet. De danske regler har baggrund i fælles EU-regler og EU giver tilskud til omkostningerne i forbindelse med bekæmpelse af udbrud.

For at undgå udbrud af højpatogen fugleinfluenza i Danmark er det afgørende at få identificeret flokke, der er smittet med den lavpatogene fugleinfluenza, og få disse besætninger aflivet eller slagtet. Da den lavpatogene virus ikke giver anledning til synlige tegn på sygdom de første måneder, og således ikke kan fanges op af landmænds og dyrlægers pligt til at anmelde sygdomstegn for fugleinfluenza til myndighederne, er det nødvendigt systematisk at foretage overvågning ved med jævne mellemrum at udtage prøver.

I 2003 og 2004 har Fødevarestyrelsen gennemført undersøgelser for fugleinfluenza i 150-200 tilfældigt udvalgte besætninger pr. år for at sikre, at fugleinfluenza virus ikke upåagtet har spredt sig i Danmark. Samtidigt er der blevet taget prøver fra 2000-3000 trækfugle, primært svømmeænder, til undersøgelse for fugleinfluenza. Inden udgangen af januar 2006 vil Fødevarestyrelsen have undersøgt alle flokke med økologiske og fritgående høns. Overvågning er baseret på EU regler – en Kommissions beslutning – og dækker perioden september 2005 til januar 2006. I den aktuelle situation findes det nødvendigt at supplere denne overvågning med en mere målrettet løbende overvågning for fugleinfluenza i den danske fjerkræ produktion efter januar 2006. Den nye overvågning vil således være et rent nationalt initiativ, og der vil ikke, på nuværende tidspunkt, kunne opnås EU tilskud til en mere omfattende overvågning.

Det foreslås at undersøge udegående fjerkræ, da deres kontakt med vilde fugle formodentlig er større end det fjerkræ der holdes indendørs, og det foreslås at undersøge indendørs fjerkræ i kystnære områder, hvor risikoen for smittespredning fra vilde svømmeænder er størst. Det foreslås at undersøge andefugle og gæs, da de er naturlige værter for fugleinfluenza virus, og det foreslås at undersøge besætninger, hvorfra der sælges fjerkræ til andre besætninger for at undgå at sprede infektionen til mange andre besætninger førend et eventuelt problem opdages. Endelig bør undersøgelserne af nedlagt fjervildt udvides med eksempelvis pibeænder, spidsand, skeand og atlingand.

Initiativer til igangsættelse nu

1. Fremover skal der 4 gange årligt gennemføres en risikobaseret overvågning for fugleinfluenza i alle erhvervsmæssige udegående fjerkræhold og i indendørs flokke i kystnære områder, i flokke med ænder eller gæs og i fjerkræhold hvorfra der sælges fugle. Overvågningen kommer således til at omfatte forældre- og bedsteforældredyr til slagtekyllinger og æglæggende høner, unge høner inden de går i æglægning, udegående slagtekyllinger, økologiske og fritgående høns, slagteænder, slagtegæs og besætninger hos fjerkræhandelsmænd samt indendørs fjerkræ i kystnære områder. Overvågningen skal iværksættes fra 1. februar 2006. Undersøgelser for fugleinfluenza i vilde fugle skal fortsætte, og bør, for nedlagt vildt, udvides til også at omfatte andre arter end gråænder.
2. Som det er nu i EU, kan fjerkræ smittet med lavpatogen fugleinfluenza slagtes og sælges som fødevarer. I EU Kommissionens forslag til nyt direktiv om bekæmpelse af fugleinfluenza er der fortsat lagt op til, at smittet fjerkræ kan slagtes og sælges som fødevarer. Uanset de nye EU regler kan Danmark (fortsat) have en anden politik. Der er endnu ikke enige udmeldinger fra eksperter om risikoen for mennesker ved at håndtere fjerkræ smittet med LPAI. Fødevestyrelsens retningslinier angiver derfor af forsigtighedsgrunde, at personalet skal beskytte sig med overtræksdragter, briller og åndedrætsværn ved håndtering af fjerkræ smittet med LPAI. Det er vanskeligt foreneligt med, at kødet fra smittet fjerkræ siden hen kan frigives til salg som sikre fødevarer. Indtil de nye EU regler træder i kraft, skal fjerkræbesætninger eller fuglehold, hvor der konstateres lavpatogen aviær influenza virus type H5 og H7 derfor aflives og destrueres, og der skal som udgangspunkt foretages rengøring og desinfektion på ejendommen. Den danske holdning på dette punkt skal tages op til revurdering efter vedtagelse af EU direktivet.
3. Der skal gennemføres en adskillelse af produktionen af hønsefugle, andefugle (tamænder og gæs) og svin for at gøre produktionen mere robust imod en eventuel smittespredning mellem disse arter. Samtidigt skal der indføres regler om smittebeskyttelse i fjerkræproduktionen, dér hvor det er muligt.
4. Nye regler for opdræt af vildænder skal omfatte forbud mod samtidig opdræt af hønsefugle på ejendommen, påbud om rengøring og desinfektion af udstyr og materiale, der har været anvendt i produktionen, samt at vildællinger skal dokumenteres fri for fugleinfluenza førend de må sælges. Der skal være krav til rugerier, der udruger æg fra mange forskellige ejere,

om at der kun modtages æg til rugning fra forældredyr, der har været testet med negativt resultat for fugleinfluenza. Det skal tillige overvejes, om der kan iværksættes regler om, at opdrættede vildællinger skal udsættes direkte i naturen, samt om registreringen af udsætningen. Såfremt dette ikke er muligt, skal der udarbejdes regler for hvordan sådanne vildællinger skal holdes, så det sikres, at de ikke kommer i kontakt med andre fjerkræarter, før de udsættes i naturen. Endelig skal overvejes skærpede krav til indretning af opdrætsfaciliteter, f.eks. krav om betonbund i damme og vandhuller, krav om regelmæssig udskiftning af vandet heri samt ændrede regler for hold af de overvintrende forældre ænder, således at de i vilde ænders trækperiode kun kan opholde sig ved damme med fast tag over. Reglerne skal iværksættes fra 1. februar 2006.

5. Fødevarestyrelsen gennemfører snarest en kampagne med kontrol af fjerkræhandelsmænd, der sælger fjerkræ til private, så det sikres at de fører de lovpligtige optegnelser i forbindelse med omsætning af dyr. En lignende kampagne blev gennemført i 2004 som opfølgning på Newcastle disease udbruddet i 2002.
6. Fødevarestyrelsens informationsmateriale på hjemmesiden om risikoen ved fugleinfluenza opdateres, og der lægges en strategi for risikokommunikation i forbindelse med et udbrud, så de så klart som muligt kommunikerer, at fugleinfluenza bekæmpes, fordi den er en stærkt tabsvoldende og smitsom husdyrsygdom. Vi skal kommunikere, at personer, som har haft berøring med syge fugle i smittede besætninger, skal iagttage behørig smittebeskyttende tiltag, men at der generelt ikke er nogen risiko for befolkningens sundhed som helhed.

Initiativer hvis trusselsniveauet stiger

1. Der indføres skærpede regler for smittebeskyttelse af fjerkræbesætninger, hvis overvågningen af vilde fugle viser, at højpatogen fugleinfluenza er blevet spredt til eller nær Danmark, eller hvis der kommer udbrud af højpatogen fugleinfluenza i fjerkræ- eller fuglehold i eller nær Danmark. Reglerne vil bl.a. indebære, at fjerkræstalde skal sikres mod indtrængen af vilde fugle, fodring af fjerkræ skal foregå indendørs, fjerkræ skal forhindres adgang til overfladevand og tagvand, og personers og køretøjers adgang til området hvor der holdes fjerkræ må kun ske efter skærpede hygiejneregler.
2. I zonerne hvor der er udbrud af højpatogen fugleinfluenza indføres et midlertidigt forbud mod udegående fjerkræ eller påbud om overdækning af udegående fjerkræ. I andre områder anbefales det at holde fjerkræ indelukket eller overdækket.

3. For nuværende har Fødevarestyrelsen ikke oplysninger om hvor de danske hobby fjerkræflokke befinder sig. For at fremskynde bekæmpelsesarbejdet og styrke forebyggelsen kan Fødevarestyrelsen bede borgerne om at anmelde deres hobbyhold af fjerkræ - primært via en hjemmeside på internettet.
4. Der indføres et "early warning system" hvilket vil sige at besætningsejerne pålægges at reagere på eksempelvis at dødeligheden stiger med 3 % i løbet af en uge, 20 % nedgang i optagelse af foder og vand, kombination af kliniske symptomer og dødelighed og lignende ved at anmelde dette til myndighederne.

Initiativer hvis et udbrud af højpatogen fugleinfluenza konstateres i Danmark

Beredskabsplanen med de tilføjelser som fremgår af denne handlingsplan følges. Den eksisterende beredskabsplan omfatter udelukkende bekæmpelse af HPAI. Der er i det nye direktiv for bekæmpelse af AI lagt op til at også LPAI skal bekæmpes. Når direktivet er vedtaget, vil den danske beredskabsplan skulle revideres og udbygges, så alle nye elementer i det nye direktiv bliver omfattet af beredskabsplanen.